

تاثیر اراده، دانش، شناخت و تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی

الهه حیدری

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد رامسر، دانشگاه آزاد اسلامی، رامسر، ایران. (نویسنده مسئول)
e.heydari.1396@gmail.com

محمدرضا باسطی راد

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.
majid.rad8837@gmail.com

شماره ۲۷ / تابستان ۱۳۹۹ (جلد سوم) / صص ۱۲-۲۶
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره سوم)

چکیده

این پژوهش با هدف تبیین تاثیر اراده، دانش، شناخت و تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی شکل گرفت. روش پژوهش توصیفی- پیمایشی و قلمرو زمانی سال ۹۸ بود. جامعه آماری کارشناسان دستگاه های نظارتی و حسابرسی مسئول بوده که حسابرسان دیوان محاسبات کشور در آنجا حضور دارند انتخاب شد. با توجه به مشخص بودن افراد جامعه طبق جدول جرسی- مورگان حجم نمونه ۲۰۰ نفر تعیین شد. به منظور جمع آوری اطلاعات از کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی و حسابرسی، از پرسشنامه استفاده گردید تا ارتباط بین متغیرها برای آزمون فرضیه تحقیق بررسی شود بدین منظور تعداد ۲۳۰ پرسشنامه توزیع شد که از این تعداد ۲۰۰ پرسشنامه قابل تجزیه و تحلیل آماری دریافت گردید. جهت آزمون فرضیه ها از احتمال حاصل از برازش مدل در حالت معنی داری پارامترها استفاده شد. مناسبت مدل از طریق معادلات ساختاری بررسی گردید. یافته های پژوهش نشان می دهد، اراده کارکنان ارشد، دانش کارکنان ارشد، شناخت کارکنان ارشد و تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.

واژه های کلیدی: اراده، تعامل، دانش، شناخت، کارکنان، پولشویی.

مقدمه

پولشویی از مفاسدی است که همزمان با شکل گیری جوامع جدید پدید آمد و همگام و متناسب با پیشرفت و ترقی سیستم های پولی و مالی کشورها، پیچیدگی و گستردگی بیشتری پیدا کرد. به طوری که می توان گفت: درآمدها و پوله ایی که از روش های غیر قانونی مانند قاچاق مواد مخدر، شرط بندی های نامرسوم، فحشا و... حاصل می شود برای اینکه قابلیت استفاده داشته باشند باید به هر طریقی وارد چرخه معاملات و مبادالت قانونی شوند که همین فرآیند پولشویی را شکل می دهد. به عبارت دیگر، اگر قرار باشد صاحبان این درآمدهای نامشروع نتوانند پول های خود را وارد سیستم بانکی و مبادلات تجاری قانونی کنند، این پول برای آن ها هیچ استفاده ای نخواهد داشت. این افراد به روش های مختلف سعی دارند درآمدهای نامشروع خود را قانونی جلوه دهند. این روش ها را اصطلاحاً پولشویی می گویند.

یکی از چالش های اساسی فراروی مبارزه با پدیده پولشویی در اقتصاد ایران، ناشناخته ماندن پیامدها و آثار زیان بار آن است که باعث شده تاکنون عزمی جدی یا حساسیتی ویژه برای رویارویی با این پدیده شوم در کشور ایجاد نشود. به طور کلی پولشویی، روشی است که تبهکاران برای مخفی ساختن منبع غیرقانونی ثروت و محافظت از دارایی های خود و در نتیجه اجتناب از برانگیختن شک و ظن نهادهای اجرای قانون و جلوگیری از برجا گذاشتن هرگونه ردی که موجب تشکیل

پرونده علیه آنان گردد، به کار می گیرند. به علاوه تروریست ها و سازمان های تروریستی هم به منظور حفظ بقاء خود و انجام فعالیت های تروریستی، به تکنیک های پولشویی توسل می جویند. در مجموع، پولشویی، فساد و جرائم سازمان یافته را تغذیه می نماید که این امر آشفتگی بازارهای مالی را موجب شده و بطور کلی اثرات منفی بر رفاه و بهزیستی جامعه می گذارد. جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۶ (۲۰۰۸ میلادی) قانون مبارزه با پولشویی را تصویب کرد. آیین نامه های مربوط در سال بعد به تصویب رسید که اجرایی شدن قانون مبارزه با پولشویی و همچنین تأسیس شورای عالی مبارزه با پولشویی، دبیرخانه اجرایی و واحد اطلاعات مالی را موجب شد. ما در این مقاله به دنبال پاسخ گویی به این سوال هستیم که تاثیر اراده، دانش، شناخت و تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی چیست؟

تعریف مفهومی متغیرها

اراده: یک تصمیم قوی و خاص باید طوری انجام شود که در هر چیزی مصمم تر شوید. این تصمیم جهت گیری شما را مشخص می کند. این به شما نشان می دهد که چگونه حتی زمانی که با چالش هایی در مسیر خود مواجه می شوید، به جلو حرکت کنید (کشفی، ۱۳۸۵).

اراده کارکنان برای مبارزه با پولشویی: در این مطالعه این متغیر بر اساس پرسشنامه عباسی و رومی، ۱۳۹۷ و با سوالات ۱ تا ۱۰ و طیف پنج گزینه ای لیکرت سنجیده می شود.

دانش: ساختاری است برای تولید و ساماندهی یافته ها درباره جهان طبیعت، در قالب توضیحات و پیش بینی های آزمایش شدنی (هرج حسن آبادی و مظفری، ۱۳۹۶).

دانش کارکنان در مبارزه با پولشویی: در این مطالعه این متغیر بر اساس پرسشنامه عباسی و رومی، ۱۳۹۷ و با سوالات ۱۱ تا ۲۰ و طیف پنج گزینه ای لیکرت و با شاخص های زیر سنجیده می شود.

شناخت: شناخت، اصطلاحی است که به یک سری فرایندهای روانی اشاره می کند که در کسب دانش و فهم درگیر هستند. این فرایند شامل تفکر، دانستن، یادآوری، قضاوت و حل مسئله می شود. اینها عملکردها سطح بالای مغز هستند و دربردارنده زبان، تخیل، ادراک و برنامه ریزی هستند (شجاعی، ۱۳۸۶).

شناخت کارکنان در مبارزه با پولشویی: در این مطالعه این متغیر بر اساس پرسشنامه عباسی و رومی، ۱۳۹۷ و با سوالات ۲۱ تا ۳۰ و طیف پنج گزینه ای لیکرت و با شاخص های زیر سنجیده می شود.

تعامل: به گفته واگنر تعامل رخدادی دو جانبه ای است که نیاز به حداقل دو فرد و دو فعالیت دارد و معتقد است تعاملات زمانی رخ می دهد که اشیاء و رخدادها به صورت دو طرفه بر یکدیگر تاثیر می گذارند (مور و همکاران، ۲۰۱۶).

تعامل کارکنان در مبارزه با پولشویی: در این مطالعه این متغیر بر اساس پرسشنامه عباسی و رومی، ۱۳۹۷ و با سوالات ۳۱ تا ۵۰ و طیف پنج گزینه ای لیکرت و با شاخص های زیر سنجیده می شود.

پولشویی: پولشویی فرآیندی است که در راستای آن، در اصطلاح پول کثیف (یا همان مالی که از طریق جرم و به صورت غیرقانونی حاصل شده است) به پول تمیز یا ثروتی که در ظاهر از راه های مشروع و قانونی به دست آمده است، تبدیل می شود (به صورتی که منشاء اولیه ی آن پول مشخص نیست).

پیشینه پژوهش

عباسی و رومی (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان، بررسی نقش دستگاه های نظارتی و حسابرسی در قبال قانون مبارزه با پولشویی، به شناخت نقش دستگاه های نظارتی و حسابرسی در مبارزه با پولشویی که از مصوبات دیوان محاسبات کشور تا سال ۱۳۹۳ استخراج شده است، پرداختند. به منظوم جمع آوری اطلاعات از کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی و

حسابرسی، از پرسشنامه استفاده شده و همچنین از تجربیات حسابرسان دستگاه های نظارتی مربوط مورد استفاده شده است. جامعه آماری کارشناسان دستگاه های نظارتی و حسابرسی مسئول بوده که حسابرسان دیوان محاسبات کشور در آنجا حضور دارند. به منظور نمره گذاری پرسشنامه ها از طیف لیکرت و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات دریافتی از آزمون های آلفای کرون باخ، فریدمن، رگرسیون و همخطی در نرم افزار SPSS استفاده شده است. نتایج نشان می دهد متغیرهای اراده (۶۵٪)، دانش (۷۸٪)، تعامل (۶۶/۷٪) و شناخت (۷۱/۶٪) در مجموع با شدت ۹۸،۶٪ در مبارزه با پولشویی نقش دارند.

نصیری فروزی (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان، بررسی نقش حسابداری و حسابرسی در مبارزه با پول شویی، سعی شده است تا ضمن معرفی و توضیح مختصری در مورد پول شویی به نقش اثرگذار حسابداری و حسابرسی در مبارزه با پول شویی بپردازد. چهار دلیل اصلی وجود دارد که حسابرسان مسئولیت های مبارزه با پول شویی را نسبت به سایر افراد حرفه ای بهتر انجام می دهند، همچنین برخی از مسئولیت های آنها نیز طبق قوانین منع پول شویی کشور نیجریه مطرح می شود و در بخش پایانی مقاله به آموزش و برنامه های مؤسسات حسابرسی در رابطه با فعالیت های پول شویی و نقش حسابداران دادگاهی در مبارزه با پول شویی پرداخته می شود.

رحیمی و خوئینی (۱۳۹۴)، در پژوهشی تحت عنوان، مبارزه با پولشویی در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر نقش دیوان محاسبات کشور، به بررسی نقش نهاد های مختلف دولتی و قضایی مبارزه با پولشویی و جرم پولشویی پرداختند. که در این میان نقش دیوان محاسبات کشور نیز برجسته بوده و این نهاد هم در سطح ملی و هم در سطح بین المللی تلاش های متعددی را برای شناسایی موارد پولشویی، از بین بردن زمینه ارتکاب جرم پولشویی و در نهایت مبارزه موثر و کارآمد با آن انجام داده است.

فلیپ (۲۰۱۵) در ژانویه با ارائه ی رساله ای تحت عنوان نقش مؤسسات مالی در پولشویی برای کارتل مواد مخدر مکزیکی، دلیل ظهور سازمان های قاچاق مواد مخدر در مکزیکی را وجوه هنگفتی که از این کسب و کار غیر قانونی تولید می شود، می داند. این سازمانها مجبورند بطور مداوم راهی برای شستن سودهای خود جستجو کنند. اطلاعات مربوط به این روش ها در تنظیم و اجرای قوانین مبارزه با پولشویی مهم هستند. تحقیقات نشان داده اند که مقررات ابزاری مهم در مبارزه با شیوه های غیرقانونی مورد استفاده در پولشویی می باشند، ولی در رابطه با مکزیکی تعیین این که آیا قوانین تأثیری در مبارزه با فعالیت های مجرمانه صورت گرفته دارند یا خیر، به مراتب دشوارتر می باشد. توصیه این رساله به دولت مکزیکی شناسایی راهها و ایجاد فرآیندهای مبارزه با پولشویی به طور مؤثر برای جلوگیری از جرم های آینده می باشد.

رُدری گیوز (۲۰۱۴) با ارائه نمودن رساله ای با عنوان شناسایی پرچمی قرمز در تجارت بر اساس پولشویی به منظور کاهش ریسک اعلام می کند، یک روش برای پنهان نمودن وجوه نامشروع حاصل از فعالیت های مجرمانه استفاده از روش تجارت و نشان دادن این موضوع که این وجوه حاصل از فروش کالا یا ارائه خدمات است. پیچیدگی موجود در روش تجارت به مراتب دارای مخاطرات کمتری نسبت به روش سنتی سه مرحله ای است. مجرمان با استفاده از اسناد و مدارک نادرست معاملات نامشروع را وارونه نشان میدهند تا منبع وجوه حاصله را بدور از توجه ضابطین قرار دهند. همچنین استفاده از روش تجارت در مشروع نشان دادن این وجوه یک تهدید بزرگ برای یکپارچگی سیستم مالی و بازارهای جهانی میباشد. به منظور درک بهتر از این معاملات پیچیده داده هایی توسط نهادهای دولتی جمع آوری و مورد تجزیه و تحلیل برای شناسایی تقلب و فعالیت های مجرمانه در تجارت مورد استفاده قرار می گیرند. بنابراین این مقاله سعی دارد تا نشان دهد که مؤسسات مالی چگونه می توانند تا پرچمی قرمز برای شناسایی فعالیت های مجرمانه ادغام شده با کسب و کار و تجارت ارائه کنند. ایجاد مؤسسات مالی آگاه میتواند با یکپارچگی، بازارهای مالی جهانی را در برابر لطمات و صدمات پولشویی حفظ نمایند.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: اراده کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.
فرضیه دوم: دانش کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.
فرضیه سوم: شناخت کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.
فرضیه چهارم: تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی می باشد، زیرا نتایج آن برای کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی و حسابرسی کاربرد دارد. تحقیقات علمی را می توان بر اساس ماهیت و روش به پنج گروه تقسیم نمود که عبارتند از: تحقیقات تاریخی، توصیفی، همبستگی، تجربی و علی. در طبقه بندی انواع تحقیقات بر اساس روش، این تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی می باشد، زیرا آن چه را که هست توصیف و تفسیر می کنیم و به شرایط یا روابط موجود و فرآیندهای جاری توجه داریم. پیمایشی از این رو که پژوهشگر به بررسی رفتار نمونه ای همگن می پردازد و برآیند داده های گردآوری شده امکان قضاوت در مورد جامعه پژوهش را فراهم می سازد. به عبارت دیگر از نظر روش، در زمره پژوهش های توصیفی - پیمایشی است. از طرف دیگر روش انجام این پژوهش، روش مطالعه موردی است، زیرا به طور ویژه، بر روی یک موضوع خاص تمرکز و عناصر و متغیرهای پژوهش و نحوه ارتباط میان آنان را در چارچوب مشخص توصیف کرده است. از نظر مکانی، این پژوهش از نوع میدانی بوده؛ زیرا داده های پژوهش با حضور در جامعه و نمونه آماری و با استفاده از ابزارهای مصاحبه و پرسشنامه، گردآوری شده است.

جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری به کل وقایع یا چیزهایی اشاره دارد که محقق می خواهد به تحقیق درباره آنها بپردازد. جامعه آماری این پژوهش شامل تصمیم گیران تصمیم سازان دستگاه های نظارتی متولی و به عبارتی کارکنان دستگاه ارشد دستگاه های متولی در مبارزه با پولشویی می باشد. از آن جا که پژوهش پیرامون تمامی اعضا جامعه زمان بر بود و از نظر هزینه مقرون به صرفه نیست، پژوهشگر ناچار است اقدام به نمونه گیری نماید.

در صدر برنامه ریزی هر مطالعه یا تحقیقی این سوال که اندازه نمونه چقدر باشد، قرار دارد. سوال فوق موضوع مهمی است که هرگز نباید آن را کوچک شمرد. انتخاب نمونه ای بزرگتر از حد نیاز برای حصول نتایج مورد نظر سبب اتلاف منابع می شود، در حالی که نمونه های خیلی کوچک اغلب، پژوهشگر را به نتایجی سوق می دهد که فاقد استفاده عملی است. در این پژوهش به دلیل نامحدود بودن حجم نمونه طبق جدول جرسی - مورگان با توجه به تعداد اعضا جامعه آماری که ۲۱۷ نفر هستند تعداد ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید و روش نمونه گیری نیز تصادفی ساده است.

یافته های پژوهش

در این قسمت به تجزیه و تحلیل یافته های حاصل از پرسشنامه در دو سطح توصیفی و استنباطی پرداخته خواهد شد. در ابتدا از شاخص های آمار توصیفی مانند فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار برای بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به ویژگی های عمومی پاسخگویان استفاده شده است و سپس شاخص های آمار استنباطی مورد استفاده قرار گرفته شده است. برای آزمون فرضیه های تحقیق آزمون معادلات ساختاری استفاده شده است.

اطلاعات جمعیت شناختی

برای توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه مورد مطالعه از شاخص‌های آمار توصیفی جهت دسته‌بندی داده‌ها استفاده شده است.

۱- جنسیت

از میان کل پاسخ‌دهندگان تعداد ۸۲ نفر زن و ۱۱۸ نفر مرد بودند که بیشترین درصد فراوانی را مردان با بیش از ۵۹ درصد به خود اختصاص داده بودند.

جدول (۱): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان براساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۸۲	۴۱,۰
مرد	۱۱۸	۵۹,۰
کل	۲۰۰	۱۰۰,۰

۲- وضعیت تأهل

در میان پاسخ‌دهندگان تعداد ۲ نفر بدون پاسخ بودند و تعداد ۱۲۷ نفر متأهل و ۷۱ نفر مجرد بودند که بیشترین درصد فراوانی را افراد متأهل با بیش از ۶۳ درصد به خود اختصاص داده بودند.

جدول (۲): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان براساس وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	فراوانی	درصد
مجرد	۱۲۷	۶۳,۵
متأهل	۷۱	۳۵,۵
بدون پاسخ	۲	۱,۰
کل	۲۰۰	۱۰۰,۰

۳- سن

از میان کل پاسخ‌دهندگان تعداد ۱ نفر بدون پاسخ و و تعداد ۱۲۷ نفر بین ۳۰ تا ۴۰ سال سن داشتند که بیشترین درصد فراوانی بیش از ۶۳ درصد و همچنین تعداد ۶ نفر بالای ۵۰ سال سن داشتند که کمترین درصد فراوانی ۳,۰ درصد را به خود اختصاص داده بودند.

جدول (۳): توزیع فراوانی پاسخ دهندگان براساس سن

سن	فراوانی	درصد
۳۰ تا ۴۰ سال	۱۲۷	۶۳,۵
۴۰ تا ۵۰ سال	۶۶	۳۳,۳
بالای ۵۰ سال	۶	۳,۰
بدون پاسخ	۱	۰,۳
کل	۲۰۰	۱۰۰,۰

تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها و اطلاعات پژوهش

جدول (۴): مشخصه‌های آماری متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	واریانس	تعداد
اراده کارکنان	۳/۳۴۲	۰/۹۲۲	۰/۸۵	۲۰۰
دانش	۳/۳۷۷	۰/۹۰۳	۰/۸۱۶	۲۰۰
تعامل	۳/۴۴۹	۰/۹۵۱	۰/۹۰۴	۲۰۰
شناخت	۳/۳۰۱	۰/۸۷۷	۰/۷۶۹	۲۰۰

نتایج جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به مؤلفه تعامل با میانگین ۳/۴۴۹ با انحراف معیار ۰/۹۵۱ و واریانس ۰/۹۰۴ و کمترین میانگین مربوط به شناخت با میانگین ۳/۳۰۱ با انحراف معیار ۰/۸۷۷ و واریانس ۰/۷۶۹ می‌باشد.

جدول (۵): مشخصه‌های آماری گویه‌های متغیر اراده کارکنان

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	واریانس	تعداد
سوال ۱	۳/۳۸۳	۱/۱۴۱	۱/۳۰۲	۲۰۰
سوال ۲	۳/۴۵۸	۱/۱۴۰	۱/۲۹۹	۲۰۰
سوال ۳	۳/۵۱۳	۱/۱۴۹	۱/۳۲۱	۲۰۰
سوال ۴	۳/۶۲۸	۱/۱۰۳	۱/۲۱۶	۲۰۰
سوال ۵	۳/۳۰۲	۱/۱۷۵	۱/۳۸۱	۲۰۰
سوال ۶	۳/۲۰۶	۱/۲۲۹	۱/۵۱۱	۲۰۰
سوال ۷	۳/۱۲۱	۱/۱۷۱	۱/۳۷۰	۲۰۰
سوال ۸	۳/۳۰۲	۱/۱۷۵	۱/۳۸۱	۲۰۰
سوال ۹	۳/۱۲۰	۱/۱۷۰	۱/۳۶۹	۲۰۰
سوال ۱۰	۳/۳۸۸	۱/۱۸۹	۱/۴۱۳	۲۰۰

نتایج جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به گویه (۶) با میانگین ۳/۶۲۸ با انحراف معیار ۱/۱۰۳ و کمترین میانگین مربوط به گویه (۹) با میانگین ۳/۱۲۰ با انحراف معیار ۱/۱۷۰ می‌باشد.

جدول (۶): مشخصه‌های آماری گویه‌های متغیر دانش

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	واریانس	تعداد
سوال ۱۱	۳/۲۵۵	۱/۲۲۷	۱/۵۰۷	۲۰۰
سوال ۱۲	۳/۳۵۴	۱/۱۶۷	۱/۳۶۲	۲۰۰
سوال ۱۳	۳/۱۸۰	۱/۱۶۸	۱/۳۶۴	۲۰۰
سوال ۱۴	۳/۳۸۳	۱/۱۶۲	۱/۳۴۹	۲۰۰
سوال ۱۵	۳/۳۶۷	۱/۲۰۲	۱/۴۴۴	۲۰۰
سوال ۱۶	۳/۱۲۵	۱/۱۴۳	۱/۳۰۵	۲۰۰
سوال ۱۷	۳/۷۶۶	۱/۱۰۶	۱/۲۲۴	۲۰۰
سوال ۱۸	۳/۱۹۳	۱/۲۷۲	۱/۶۱۸	۲۰۰
سوال ۱۹	۳/۴۹۵	۱/۲۰۱	۱/۴۴۱	۲۰۰
سوال ۲۰	۳/۶۵۱	۱/۱۳۳	۱/۲۸۳	۲۰۰

نتایج جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به گویه (۲۰) با میانگین ۳/۶۵۱ با انحراف معیار ۱/۱۳۳ و کمترین میانگین مربوط به گویه (۱۶) با میانگین ۳/۱۲۵ با انحراف معیار ۱/۱۴۳ می‌باشد.

جدول (۷): مشخصه‌های آماری گویه های متغیر تعامل

تعداد	واریانس	انحراف معیار	میانگین	گویه ها
۲۰۰	۱/۲۰۹	۱/۰۹۹	۳/۵۵۲	سوال ۲۱
۲۰۰	۱/۳۱۳	۱/۱۴۶	۳/۴۴۵	سوال ۲۲
۲۰۰	۱/۳۳۴	۱/۱۵۵	۳/۴۵۱	سوال ۲۳
۲۰۰	۱/۵۲۵	۱/۲۳۵	۳/۴۲۷	سوال ۲۴
۲۰۰	۱/۴۷۸	۱/۲۱۶	۳/۳۷۸	سوال ۲۵
۲۰۰	۱/۳۴۸	۱/۱۶۱	۳/۴۳۰	سوال ۲۶
۲۰۰	۱/۵۱۴	۱/۲۳۰	۳/۳۹۶	سوال ۲۷
۲۰۰	۱/۳۸۲	۱/۱۷۶	۳/۲۵۸	سوال ۲۸
۲۰۰	۱/۲۹۸	۱/۱۳۹	۳/۵۸۶	سوال ۲۹
۲۰۰	۱/۳۹۹	۱/۱۸۳	۳/۵۷۳	سوال ۳۰

نتایج جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به گویه (۲۹) با میانگین ۳/۵۸۶ با انحراف معیار ۱/۱۳۹ و کمترین میانگین مربوط به گویه (۲۸) با میانگین ۳/۲۵۸ با انحراف معیار ۱/۱۷۶ می‌باشد.

جدول (۸): مشخصه‌های آماری گویه های متغیر شناخت

تعداد	واریانس	انحراف معیار	میانگین	گویه ها
۲۰۰	۱/۳۵۹	۱/۱۶۶	۳/۳۶	سوال ۳۱
۲۰۰	۱/۳۵۹	۱/۱۶۶	۳/۴۴	سوال ۳۲
۲۰۰	۱/۴۱۵	۱/۱۸۹	۳/۴۸	سوال ۳۳
۲۰۰	۱/۲۶۷	۱/۱۲۶	۳/۶۱	سوال ۳۴
۲۰۰	۱/۴۷۵	۱/۲۱۴	۳/۲۷	سوال ۳۵
۲۰۰	۱/۶۲۲	۱/۲۷۴	۳/۱۶	سوال ۳۶
۲۰۰	۱/۵۶	۱/۲۴۶	۳/۰۵	سوال ۳۷
۲۰۰	۱/۴۷۵	۱/۲۱۴	۳/۲۷	سوال ۳۸
۲۰۰	۱/۵۵	۱/۲۴۵	۳/۰۴	سوال ۳۹
۲۰۰	۱/۴۸۵	۱/۲۱۹	۳/۳۶	سوال ۴۰
۲۰۰	۱/۵۶۹	۱/۲۵۲	۳/۲۸	سوال ۴۱
۲۰۰	۱/۴۸	۱/۲۱۶	۳/۲۲	سوال ۴۲
۲۰۰	۱/۳۶۴	۱/۱۶۸	۳/۳۴	سوال ۴۳
۲۰۰	۱/۳۵۲	۱/۱۶۳	۳/۱۶	سوال ۴۴
۲۰۰	۱/۳۶۴	۱/۱۶۸	۳/۳۸	سوال ۴۵
۲۰۰	۱/۳۲	۱/۱۴۹	۳/۳۷	سوال ۴۶
۲۰۰	۱/۳۷۶	۱/۱۷۳	۳/۲۷	سوال ۴۷
۲۰۰	۱/۲۹۳	۱/۱۳۷	۳/۳۷	سوال ۴۸
۲۰۰	۱/۲۷۹	۱/۱۳۱	۳/۱۹	سوال ۴۹
۲۰۰	۱/۲۴۷	۱/۱۱۷	۳/۴۲	سوال ۵۰

نتایج جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین مربوط به گویه (۳۴) با میانگین ۳/۶۱ با انحراف معیار ۱/۱۲۶ و کمترین میانگین مربوط به گویه (۳۹) با میانگین ۳/۰۴ با انحراف معیار ۱/۲۴۵ می‌باشد.

اثبات فرضیه ها

برای تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری بارعاملی استاندارد و آماره t محاسبه شده است. بطور کلی قاعده زیر حاکم است:

قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده بوسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از $0/3$ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف‌نظر می‌شود. بارعاملی بین $0/3$ تا $0/6$ قابل قبول است و اگر بزرگتر از $0/6$ باشد خیلی مطلوب است.

زمانیکه همبستگی متغیرها شناسائی گردید باید آزمون معناداری صورت گیرد. جهت بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرها از آماره آزمون t یا همان t -value استفاده می‌شود. چون معناداری در سطح خطای $0/05$ بررسی می‌شود بنابراین اگر میزان بارهای عاملی مشاهده شده با آزمون t -value از $1/96$ کوچکتر محاسبه شود، رابطه معنادار نیست و در نرم افزار لیزرل با رنگ قرمز نمایش داده خواهد شد (کلاین، ۲۰۱۰، ۵۵).

مدل نهائی روابط بین متغیرها و اثبات فرضیه ها

جهت برازش مدل ساختاری فرضیه های تحقیق از تعدادی شاخص‌های نیکوئی برازش استفاده شده است. یکی از شاخص‌های عمومی برای به حساب آوردن پارامترهای آزاد در محاسبه شاخص‌های برازش، شاخص χ^2 دو بهنجار است که از تقسیم ساده χ^2 بر درجه آزادی مدل محاسبه می‌شود. چنانچه این مقدار بین ۱ تا ۵ باشد مطلوب است. (شوماخر و لومکس، ۱۹۸۸، ۸۸؛ کلاین، ۲۰۱۰، ۵۹).

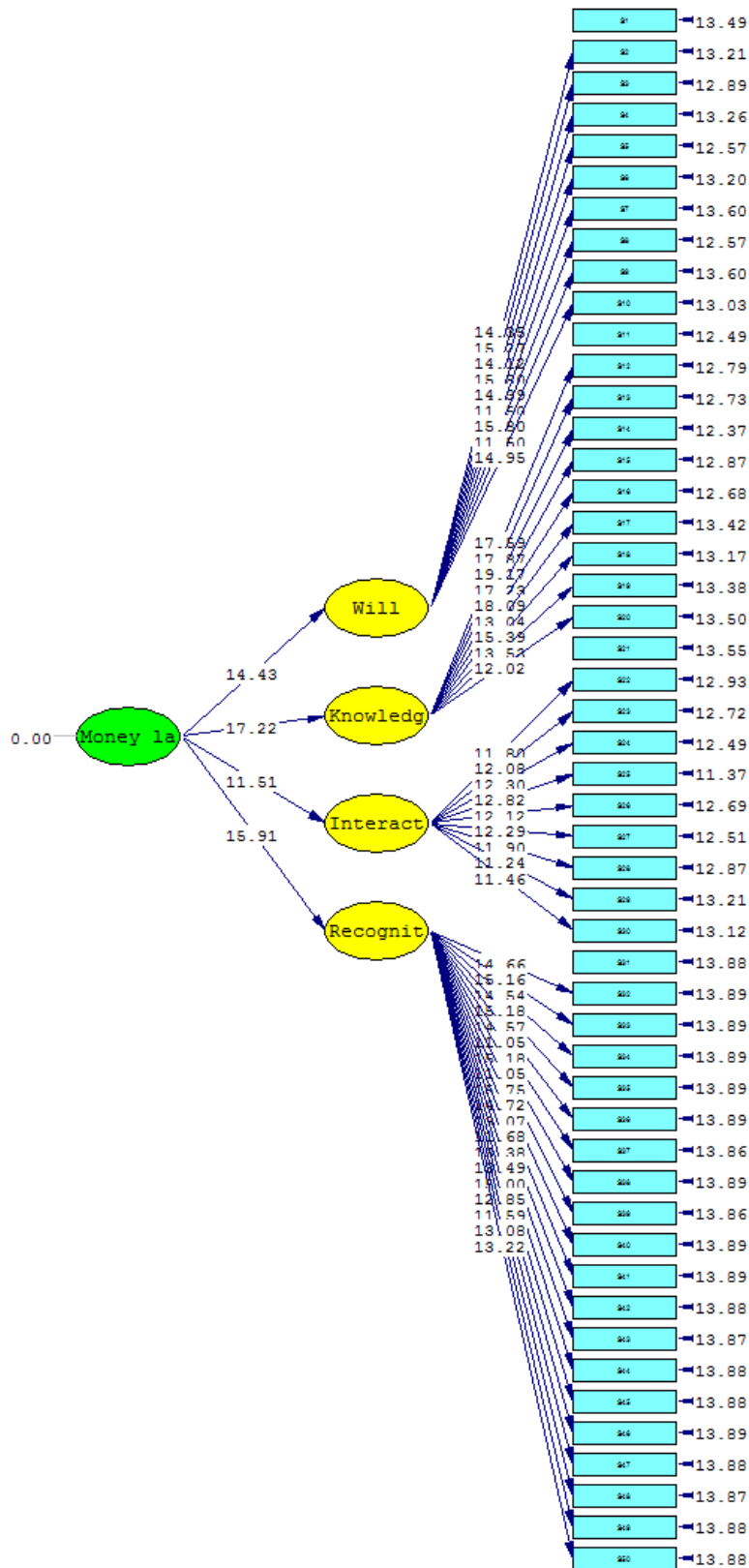
$$\frac{\chi^2}{df} = \frac{3039.57}{1171} = 2.600$$

همچنین شاخص‌های نیکوئی برازش مدل‌ها نیز در بازه مورد قبول قرار گرفته‌اند.

جدول (۹): مدل نهایی تحقیق

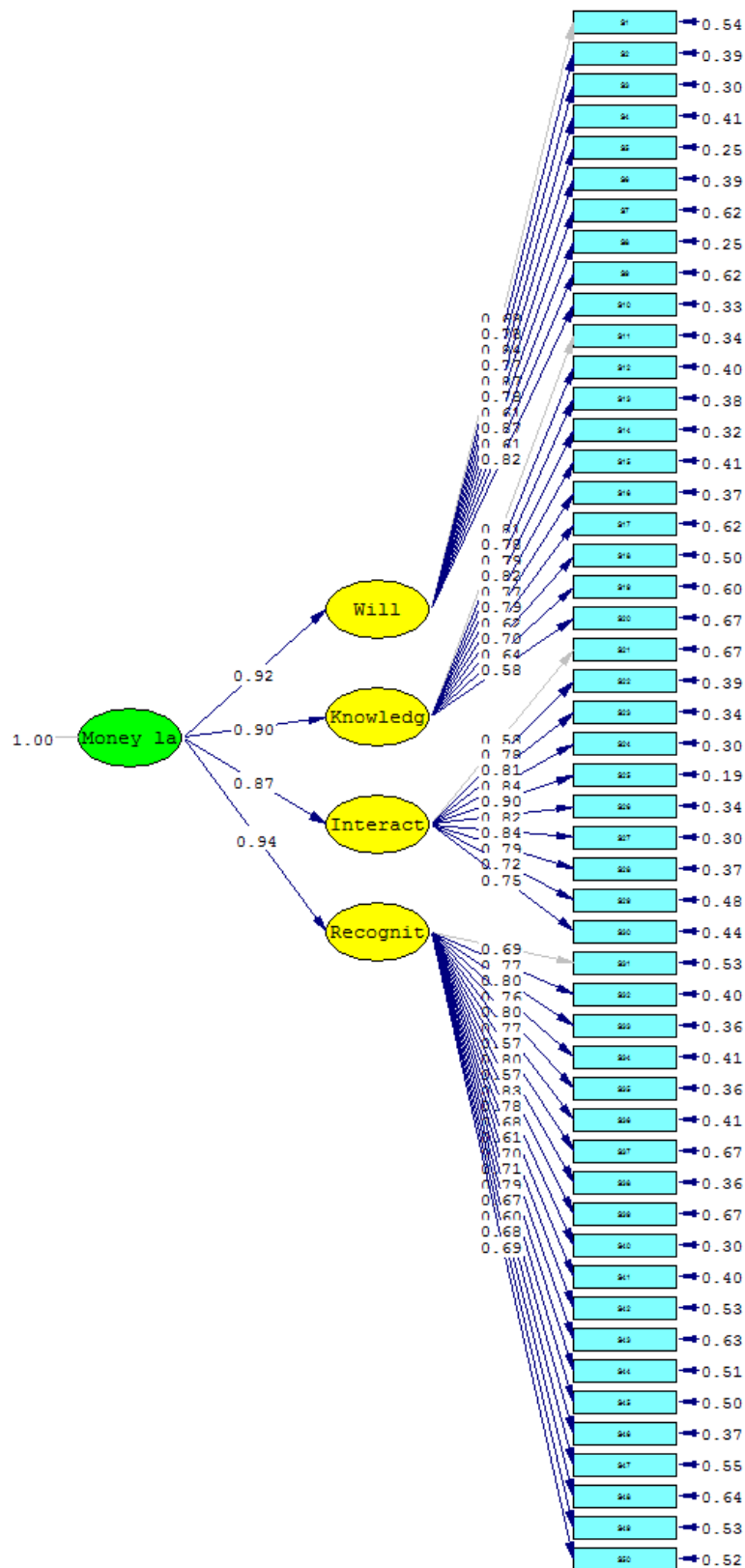
IFI	NNFI	NFI	GFI	RMSEA	SRMR	شاخص برازندگی
۰-۱	>۰,۹	>۰,۹	>۰,۹	<۰,۰۸	<۰,۰۵	مقادیر قابل قبول
۰,۹۸	۰,۹۷	۰,۹۸	۰,۹۱	۰,۰۴۶	۰,۰۲۱	مقادیر محاسبه شده

مدل نهایی تحقیق بر اساس متغیرهای تحقیق و معیارهای هرکدام مشخص شده است. این مدل با اقتباس از برون داد نرم‌افزار لیزرل ترسیم شده است.

Chi-Square=3039.57, df=1171, P-value=0.00000, RMSEA=0.065

نمودار (۱): آماره t-value نتایج تأیید مدل نهائی ارتباط بین متغیرها

Chi-Square=3039.57, df=1171, P-value=0.00000, RMSEA=0.065

نمودار (۲): نتایج تأیید مدل نهائی ارتباط بین متغیرها

جدول (۱۰): نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

نتیجه	علامت	آماره t	ضریب مسیر	مسیر
تایید	+	۱۴,۴۳	۰,۹۲	مبارزه با پول شوئی ← اراده کارکنان
تایید	+	۱۷,۲۲	۰,۹۰	مبارزه با پول شوئی ← دانش کارکنان
تایید	+	۱۱,۵۱	۰,۸۷	مبارزه با پول شوئی ← تعامل کارکنان
تایید	+	۱۵,۹۱	۰,۹۴	مبارزه با پول شوئی ← شناخت کارکنان

فرضیه اول: اراده کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.

همان طور که در جدول (۱۰) مشاهده می شود، ضریب مسیر تاثیر مبارزه با پولشویی با اراده کارکنان $0/92$ به دست آمده است. با توجه به اینکه آماره t برای این ضریب $14/43$ بدست آمده است، مقدار محاسبه شده t برای این مسیر در دامنه $[1/96, -1/96]$ قرار نگرفته است، بنابراین می توان نتیجه گرفت اراده کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه دوم: دانش کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.

همان طور که در جدول (۱۰) مشاهده می شود، ضریب مسیر تاثیر مبارزه با پولشویی با اراده کارکنان $0/90$ به دست آمده است. با توجه به اینکه آماره t برای این ضریب $17/22$ بدست آمده است، مقدار محاسبه شده t برای این مسیر در دامنه $[1/96, -1/96]$ قرار نگرفته است، بنابراین می توان نتیجه گرفت دانش کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه سوم: تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.

همان طور که در جدول (۱۰) مشاهده می شود، ضریب مسیر تاثیر مبارزه با پولشویی با اراده کارکنان $0/87$ به دست آمده است. با توجه به اینکه آماره t برای این ضریب $11/51$ بدست آمده است، مقدار محاسبه شده t برای این مسیر در دامنه $[1/96, -1/96]$ قرار نگرفته است، بنابراین می توان نتیجه گرفت تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

فرضیه چهارم: شناخت کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد.

همان طور که در جدول (۱۰) مشاهده می شود، ضریب مسیر تاثیر مبارزه با پولشویی با اراده کارکنان $0/94$ به دست آمده است. با توجه به اینکه آماره t برای این ضریب $15/91$ بدست آمده است، مقدار محاسبه شده t برای این مسیر در دامنه $[1/96, -1/96]$ قرار نگرفته است، بنابراین می توان نتیجه گرفت شناخت کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

سایر یافته های تحقیق

آزمون کولموگروف- اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

H_0 : متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال پیروی می کنند.

H_1 : متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال پیروی نمی کنند.

جدول (۱۱): جدول آزمون کولموگروف- اسمیرنوف متغیرهای تحقیق

نتیجه	Z کلمگروف اسمیرنوف	سطح معنی داری	متغیرها
نرمال	۰/۷۸۷	۰/۵۶۶	مبارزه با پولشویی

با توجه به نتایج جدول ۱۱ مقدار سطح معنی‌داری متغیر بزرگتر از ۰/۰۵ شده است که نشان از پذیرش فرضیه صفر می‌باشد یعنی متغیر موردنظر از توزیع نرمال پیروی می‌کند، لذا می‌توان از آزمون پارامتریک استفاده کرد. همچنین با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای استنباط فرضیه های پارامتریک از آزمون تی تک نمونه استفاده می‌شود.

چون از طیف لیکرت ۵ درجه استفاده شده عدد ۳ به عنوان عدد وسط یا ممتنع اساس تحلیل خواهد بود.

$$H_0 : \mu \leq 3$$

$$H_1 : \mu > 3$$

در صورتیکه مقدار معنی‌داری کوچکتر از ۰/۰۵ باشد متغیر مورد بررسی با مقدار آزمون یعنی ۳ تفاوت معنی‌داری دارد. در این حالت اگر میانگین عامل مورد بررسی بزرگتر از ۳ بود عامل مورد بررسی به صورت قوی در جامعه آماری وجود دارد.

سنجش میزان مبارزه با پولشویی کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی

جدول (۱۲): آمارگرهای توصیفی متغیر

میانگین خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
۰/۰۵۱	۰/۷۲۶	۳/۴۴۲	۲۰۰

جدول (۱۳): نتایج آزمون T

ارزش آزمون = ۳					
t	درجه آزادی	آستانه معناداری آزمون	میانگین تفاوت	فاصله اطمینان	
				پایین	بالا
۸/۶۱۵	۱۹۹	۰/۰۰۰۱	۰/۴۴۲	۰/۳۴۱	۰/۵۴۳

همان گونه که در جدول (۱۳) مشاهده می‌شود چون آستانه معنا داری آزمون ۰/۰۰۰۱ است و کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ و میانگین محاسبه شده (۳/۴۴۲)، از میانگین ممتنع (۳)، بزرگتر است و همچنین با توجه به مثبت بودن حد بالا و پایین، از این رو فرضیه صفر رد می‌شود و فرضیه تحقیق تایید می‌گیرد (فرض H_0 رد شده و H_1 تایید می‌شود)؛ به عبارت دیگر میزان مبارزه با پولشویی کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی در شرایط مطلوبی می‌باشد.

جمع بندی و نتیجه گیری

فرضیه اول

"اراده کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد."

با توجه به نتایج بدست آمده در فصل چهارم تاثیر مولفه اراده کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل آماری بیانگر آن است که آماره (Z 43/14) بزرگتر از ۱/۹۶ می‌باشد و می‌توان نتیجه گرفت که، مولفه اراده کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی تاثیر معناداری دارد. و با توجه به ضریب مسیر این فرضیه که ۹۲ درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که ۹۲ درصد مبارزه با پولشویی به اراده کارکنان بستگی دارد و ۸ درصد دیگر به عوامل دیگر به غیر از اراده کارکنان بستگی دارد. به عبارت دیگر اگر ارادهای از سوی کارکنان برای مبارزه با پولشویی نباشد نمی‌توان به این امر دست یافت.

با مقایسه نتایج فرضیه اول با نتایج تحقیقات قبلی بیانگر آن است که با نتیجه تحقیق عباسی و رومی (۱۳۹۷)، نصیری فروزی (۱۳۹۴)، ملکی و همکاران (۱۳۹۲)، فلیپ (۲۰۱۵)، رُدی گیوز (۲۰۱۴)، مشابهت دارد.

فرضیه دوم

" دانش کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد. "

با توجه به نتایج بدست آمده در فصل چهارم تاثیر مولفه دانش کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل آماری بیانگر این است که آماره (Z 22/17) بزرگتر از $1/96$ می باشد و همچنین با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر، می توان نتیجه گرفت که، مولفه دانش کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی تاثیر معناداری دارد. و با توجه به ضریب مسیر آن که 90 درصد می باشد میتوان این نتیجه رو گرفت که اگر کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی از دانش لازم برای مبارزه با پولشویی برخوردار نباشند نمی توانند در این امر مهم موفق باشند از این رو کارکنان باید با توجه به نیاز و شرایط نسبت به افزایش دانش خود اقدام نمایند.

با مقایسه نتایج فرضیه دوم با نتایج تحقیقات قبلی بیانگر آن است که با نتیجه تحقیق عباسی و رومی (۱۳۹۷)، نصیری فروزی (۱۳۹۴)، ملکی و همکاران (۱۳۹۲)، فلیپ (۲۰۱۵) و وهی (۲۰۱۰) مشابهت دارد.
فرضیه سوم

" شناخت کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد. "

با توجه به نتایج بدست آمده در فصل چهارم را تاثیر مولفه شناخت کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل آماری بیانگر این است که اینکه آماره (Z 51/11) بزرگتر از $1/96$ می باشد و همچنین با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر، می توان نتیجه گرفت که، مولفه شناخت کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی تاثیر معناداری دارد و با توجه به ضریب مسیر آن که 78 درصد است می توان نتیجه گرفت که برای مبارزه با پولشویی باید تعاملات بین کارمندان در دستگاه های مربوط افزایش یابد تا بتوانند بهتر در شناسایی و کشف موارد پولشویی اقدام نمایند.

با مقایسه نتایج فرضیه سوم با نتایج تحقیقات قبلی بیانگر آن است که با نتیجه تحقیق عباسی و رومی (۱۳۹۷)، وُد (۲۰۱۴) و هی (۲۰۱۰) مشابهت دارد.

فرضیه چهارم

" تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پولشویی تاثیر دارد. "

با توجه به نتایج بدست آمده در فصل چهارم تاثیر مولفه تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل آماری بیانگر این است که آماره (Z 91/15) بزرگتر از $1/96$ می باشد و همچنین با توجه به مثبت بودن ضریب مسیر آن که 94 درصد می باشد، می توان نتیجه گرفت که، مولفه تعامل کارکنان ارشد دستگاه های نظارتی بر مبارزه با پول شوئی تاثیر معناداری دارد. و از طرفی می توان گفت که کارکنان با شناخت بهتر و کامل تر از موضوع می توانند در این امر موفق باشند.

با مقایسه نتایج فرضیه چهارم با نتایج تحقیقات قبلی بیانگر آن است که با نتیجه تحقیق عباسی و رومی (۱۳۹۷)، نصیری فروزی (۱۳۹۴) و وُد (۲۰۱۴) مشابهت دارد.

پیشنهادهای مبتنی بر نتایج پژوهش

پیشنهاد مبتنی بر فرضیه اول

به مدیران و تصمیم گیرندگان در امر مبارزه با پولشویی پیشنهاد می شود با طراحی سیستم اقتصادی مناسب و پایش حسابهای بانکی افرادی که به آن ها مشکوک هستند، ایجاد زیرساخت مناسب برای شناسایی سرمایه گذاری های ناسالم، ارائه گزارش به مراجع در صورت مشاهده فرار مالیاتی و برخورد قانونی با افرادی که فرار مالیاتی دارند.

پیشنهاد مبتنی بر فرضیه دوم

به مدیران پیشنهاد می شود که به قوانین و مقررات داخلی و بین المللی برای مبارزه با پولشویی و همچنین با سازوکارهای حوزه نظام های پرداخت و بانکداری الکترونیکی در خصوص مقابله با پولشویی شناخت داشته باشند. همچنین از مصادیق پولشویی در بازار مسکن و بازار اوراق بهادار و سازکار مقابله با آن، آگاهی از نقش صرافی ها و مناطق آزاد تجاری و سازوکار مبارزه با پولشویی در این مناطق، و همچنین طراحی نظام مالیاتی مناسب و وجود بازدارندگی کافی در مجازات های مقابله با پولشویی.

پیشنهاد مبتنی بر فرضیه سوم

به مدیران پیشنهاد می گردد نظام مالیاتی مناسب برای کمک به مقابله با پولشویی طراحی نمایند همچنین وجود بازدارندگی کافی در مجازات های مقابله با پولشویی، تاثیرات اقدامات قوه قضائیه در رسیدگی به پولشویی، ایجاد واحد مبارزه با پولشویی در سازمان، گذراندن دوره های آموزشی مرتبط با مبارزه با پولشویی، نگهداری سوابق عملیات مالی طرفین در سازمان بصورت الکترونیکی، نحوه شناسایی ارباب رجوع در دستگاه های اجرایی به منظور مبارزه با پولشویی، نشست جلسات مشترک بین دستگاه های اجرایی جهت شناخت نقاط ضعف مبارزه با پولشویی، اقدامات ساختاری در دستگاه های اجرایی جهت مقابله با پولشویی و ارتقاء سازو کار و تعاملات مقابله با پولشویی در سطح بین المللی توسط دستگاه اجرایی در این امر موثر است.

پیشنهاد مبتنی بر فرضیه چهارم

به مدیران پیشنهاد می گردد شناخت کاملی نسبت به ارباب رجوع هنگام ارائه خدمات داشته باشند همچنین بازنگری منظم و سالانه در سیاستها و رویه های مدرن مشتریان، استفاده از دستگاه های رابط جهت ارتقاء کنترل های داخلی، بررسی خلاصه اطلاعات گردش مالی مشتریان بصورت دوره ای از طریق سامانه الکترونیکی، نگهداری سوابق عملیات مالی به مدت حداقل ۵ سال، تطبیق مشخصات مشتریان به صورت دوره ای با پایگاه اطلاعاتی دستگاه های اجرایی، ثبت اطلاعات تفصیلی در بانک اطلاعات منسجم، برگزاری دوره های تخصصی آموزش کارکنان با روش نوین پولشویی، مسدود نمودن خدمات اقتصادی افراد حقیقی و حقوقی توسط دستگاه های اجرایی، بر روزرسانی اطلاعات پایگاه های ذیربط و تطبیق آن ها بصورت دوره ای، نگهداری فایل پشتیبانی الکترونیکی سوابق عملیات اجرایی و ارائه خدمات مرتبط با سوابق، اختصاص کد اختصاصی منحصر بفرد گیرندگان خدمات در این امر موثر است

پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی

مستند به بیان مسئله، هدف، پیشینه، و دیگر موارد اشاره شده در متن تحقیق، موارد زیر به عنوان پیشنهادهایی به منظور انجام تحقیقات آتی در ارتباط با موضوع تحقیق حاضر می تواند ارائه گردد:

- ۱- بررسی تأثیر دانش و ویژگی های رفتاری کارکنان در مبارزه با پولشویی
- ۲- تأثیر جنسیت و سوابق کارکنان در مبارزه با پولشویی

محدودیت‌های پژوهش

- ۱- نبود پژوهش‌های مرتبط داخلی و خارجی مرتبط با متغیرهای پژوهش جهت مقایسه یافته‌ها.
- ۲- برخی از متغیرهای از جمله سن، تحصیلات، سطح درآمدی ممکن است بر نتایج و پاسخهای پرسشنامه تأثیر منفی داشته باشد که در این پژوهش به ناچار ثابت فرض شدند.

منابع

- ✓ رحیمی، امین حسین، خوئینی، غفور، (۱۳۹۴)، مبارزه با پولشویی در جمهوری اسلامی ایران با تاکید بر نقش دیوان محاسبات کشور، دانش حسابرسی، سال ۱۵، شماره ۶۰، صص ۵-۲۴.
- ✓ عباسی ابراهیم، رومی، محمدصادق، (۱۳۹۷)، بررسی نقش دستگاههای نظارتی و حسابرسی در قبال قانون مبارزه با پولشویی، دانش حسابرسی، دوره ۱۸، شماره ۷۰، صص ۲۲۳-۲۴۸.
- ✓ کشفی، عبدالرسول، (۱۳۸۵)، دسته بندی نظریه های توجیه معرفت شناختی، نامه حکمت، شماره ۸، صص ۶۵-۸۷.
- ✓ شجاعی، محمدصادق، (۱۳۸۶)، نگاهی به شناخت از منظر فلسفه، روان‌شناسی و اسلام، معرفت، شماره ۱۱۹، صص ۱۹-۳۷.
- ✓ نصیری فروزی، علیرضا، (۱۳۹۴)، بررسی نقش حسابداری و حسابرسی در مبارزه با پول شویی، نخستین همایش بین المللی حسابداری، اقتصاد و بانکداری، تهران، مرکز همایشهای توسعه ایران، https://www.civilica.com/Paper-CAEI01-CAEI01_069.html
- ✓ هرج حسن آبادی، فهیمه، مظفری، محمد مهدی، (۱۳۹۶)، ضرورت پیاده سازی مدیریت دانش در سازمان ها و نقش آن در کسب مزیت رقابتی، اولین کنفرانس ملی مطالعات نوین مدیریت در ایران، کرج، موسسه آموزش عالی علامه خویی و موسسه آموزش عالی معراج، https://www.civilica.com/Paper-MODIRACONF01-MODIRACONF01_094.html
- ✓ Kline, R. B. (2010), Principles and practice of structural equation modeling (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- ✓ Moore, E. R., Bergman, N., Anderson, G. C., & Medley, N. (2016). Early skin-to-skin contact for mothers and their healthy newborn infants. Cochrane database of systematic Reviews, (11).